

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3708	26 juli 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

11 | 1

Kolonel der Cavalerie

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3708, d.d. 26 juli 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
23/91

(Afgesloten 261200A JULI 1991)

Kroatië

De botsingen tussen Kroatische (para-)militaire eenheden en Servische militanten duren voort. Daarnaast zijn gisteren in Kroatië twee officieren van het federale leger (JNA) aangevallen door een aantal Kroaten. Dit incident kan niet los worden gezien van het feit dat eerder deze week aan de Servische zijde van de grens met Kroatië gelegerde JNA-eenheden aanvallen hebben uitgevoerd op onderdelen van de para-militaire organisatie van Kroatië, de Kroatische Nationale Garde (NG). Deze nieuwe ontwikkeling onderstreept nogmaals dat de JNA in toenemende mate betrokken dreigt te raken bij het Servisch-Kroatische conflict.

In verband met de dreigende escalatie van de botsingen in Kroatië zijn in Kroatië stemmen opgegaan die pleiten voor de legering van een internationale vredesmacht in Kroatië met als doel de strijdende partijen te scheiden. Dit voorstel geeft eens te meer aan dat in Kroatische ogen de JNA, die stelt in Kroatië deze functie reeds te vervullen, zich in feite pro-Servisch opstelt. De betreffende suggestie zal dan ook naar verwachting door de JNA als een provocatie worden afgewezen.

In het licht van de voortdurende Servische infiltraties in Kroatië en de mogelijke sterkere betrokkenheid van de JNA bij de strijd, gaat de Kroatische regering er klaarblijkelijk van uit dat de gevechten onvermijdelijk zullen uitlopen op een oorlog met Servië. Volgens de Kroatische minister van Defensie bereidt zijn republiek zich "met alle denkbare middelen" voor op een dergelijke krachtmeting en staat de uiteindelijke nederlaag van Servië daarbij vast.

Tegen deze achtergrond is in EG-kader voorgesteld de voorgenomen bijeenkomst van de twaalf ministers van Buitenlandse Zaken met federaal premier Markovic en minister van Buitenlandse Zaken Loncar aanstaande maandag in Brussel uit te breiden. Daarbij zijn diverse varianten genoemd, uiteenlopend van een gesprek met de presidenten van Slovenië en Kroatië, dan met wel alle zes presidenten van de Joegoslavische republieken, tot een bijeenkomst met het hele federale presidium. Het blijft echter uitermate onwaarschijnlijk dat op deze wijze een vermindering van de spanning in Kroatië, laat staan een doorbraak in de politieke tegenstellingen tussen de diverse republieken, zal kunnen worden bereikt.

Slovenië

Opmerkelijk is dat Slovenië volgens recente persberichten eveneens een poging wil doen om te bemiddelen in de Servisch-Kroatische conflicten. Sloveense vertegenwoordigers zouden de komende dagen alle republieken afreizen om steun te verwerven voor hun voorstel. Naar verluidt zou een belangrijke bepaling in dit voorstel zijn dat de door Serviërs beheerste delen van Kroatië een verregaande mate van autonomie zouden krijgen, maar niet worden losgemaakt van deze republiek. Hierbij moet worden aangetekend dat ook het presidiumlid van Servië, Jovic, de afgelopen dagen een dergelijke suggestie heeft gedaan. Het moet echter worden betwijfeld of de Servische regering zich achter dit Sloveense voorstel zal scharen, terwijl Kroatië het vrijwel zeker zal verwerpen. Het

Sloveense initiatief moet waarschijnlijk vooral worden gezien als een poging zich constructief op te stellen, hetgeen zou bijdragen tot een positief klimaat voor toekomstige onderhandelingen over de voorwaarden van de Sloveense onafhankelijkheid.

Overigens is gisteren gemeld dat de twee Sloveense leden zich uit het Joegoslavische hooggerechtshof hebben teruggetrokken. Het is niet duidelijk of dit een persoonlijk initiatief is van de betrokken functionarissen of dat zij hebben gehandeld op gezag van de Sloveense regering. In ieder geval vormt de betreffende stap een schending van het akkoord van Brioni, waarbij onder meer was bepaald dat Slovenië en Kroatië zich voor een periode van drie maanden zouden onthouden van een verdere implementatie van hun onafhankelijkheid.

Het is denkbaar dat er verband bestaat met het besluit van de (door Serviërs beheerste) Nationale Bank van Joegoslavië om Slovenië en Kroatië voorlopig buiten het normale betalingsverkeer van de Joegoslavische federatie te houden. Door de federale regering was onlangs nog aangedrongen op herstel van de traditioneel geldende regelingen voor het betalingsverkeer tussen de republieken. De Bankdirectie beschuldigt de noordelijke republieken er echter van dit onmogelijk te maken door op grote schaal zelfstandig geld in omloop te brengen. Overigens heeft juist Servië zich in het recente verleden hieraan op grote schaal schuldig gemaakt.

Voor wat betreft de verhouding tussen de Sloveense en de federale regering is vermeldenswaard dat hedenôchtend het vliegveld van Ljubljana weer voor verkeer is vrijgegeven door de federale autoriteiten. Maandag jongstleden hadden de Sloveense deelnemers aan het topperleg in Ohrid nog hun vertrek uitgesteld in verband met het voortduren van de federale controle over het Sloveense luchtruim.

De terugtrekking van de JNA uit Slovenië lijkt gisteren volgens schema te zijn begonnen. Volgens Sloveense bronnen zou de plaatsvervangend commandant van het Slovenië en Kroatië omvattende Vijfde Militaire District (MD), Raseta, ermee hebben ingestemd dat alle belangrijke JNA-transporten in Slovenië tenminste 24 uur tevoren zullen worden aangemeld. Dit moet als een "vertrouwenwekkende maatregel" van de zijde van de JNA worden beschouwd. Ook het feit dat het gemengde comité van Sloveense autoriteiten en functionarissen van het Vijfde MD, waarin de details van de terugtrekking worden besproken, in beginsel een EG-waarnemer toelaat tot hun overleg, geeft aan dat beide partijen zich momenteel constructief opstellen en ook de EG-waarnemers een rol blijven toekennen.

Voor de financiële afwikkeling van de JNA-terugtrekking en de mogelijke Sloveense onafhankelijkheid is van belang dat Slovenië, op grond van zijn bijdragen aan de gezamenlijke defensie-inspanning sinds 1945, aanspraak maakt op 1/4 tot 1/3 van alle JNA-eigendommen. Deze eis lijkt buitengewoon hoog en zal voor de federale autoriteiten, met inbegrip van de JNA, onaanvaardbaar zijn.

De JNA

Opmerkelijk is dat, in kennelijke tegenspraak met de bovenvermelde constructieve houding van Raseta, een aantal functionarissen van het Vijfde MD, onder wie commandant Avramovic, de beslissing tot de terugtrekking van de JNA uit Slovenië principieel onjuist acht. Een kolonel van het District zou de initiatiefnemers zelfs als "verraders" hebben bestempeld. Aangezien het betreffende besluit door het federale presidium is genomen op voorstel van het ministerie van Defensie, betreft deze kritiek met name minister Kadjevic. Hiermee stellen Avramovic c.s. zich op een lijn met de Chef van de Generale Staf (GS), Adzic, die onlangs stelde dat dit besluit een stap op weg naar burgeroorlog vormt. Het

is vermeldenswaard dat Avramovic tot voor kort het bevel voerde over het Derde MD, waardoor hij onder meer de JNA in Kosovo commandeerde, en tijdens de gevechten in Slovenië plotseling werd benoemd tot vervanger van de kennelijk naar Kroatië overgelopen KolGen Kolsek.

Dit alles onderstreept de voortdurende onenigheid binnen de defensietop. Kadjevic heeft zich in het verleden verzet tegen een eigenmachtig ingrijpen van de JNA in de republieken. Hierbij ondervond hij vooral verzet van Adzic, de exponent van de (pro-)Servische en communistische stroming binnen het officierskorps. Er zijn echter aanwijzingen dat binnen de GS het aantal voorstanders van een dergelijke interventie afneemt. Reden zou kunnen zijn dat in de visie van veel militairen een -desnoods eigenmachtig- gewapend ingrijpen in het verleden wellicht wel de eenheid van Joegoslavië had kunnen bewaren, maar dat de centrifugale tendensen daarvoor inmiddels te ver zijn voortgeschreden. Desondanks kan nog steeds niet worden uitgesloten dat een aantal officieren in het uiterste geval de voorkeur geeft aan handelend optreden boven lijdzaam toezien. Zoals bekend heeft Kadjevic de afgelopen week het presidium tot uiterlijk 15 augustus de tijd gegeven om een oplossing voor de interne problemen te vinden, een uitspraak die suggereert dat anders een militair ingrijpen tot de mogelijkheden blijft behoren.

Een factor die overigens tegen een militair ingrijpen pleit, is het verslechterende moreel van de JNA. In Slovenië zou het desertiepercentage van dienstplichtigen reeds 30-40% bedragen. Van Sloveense zijde zouden zij ook worden aangemoedigd tot desertie. Tevens is sprake van een toename van het aantal verzoeken om overplaatsing of ontslag onder JNA-militairen in Kroatië.

Servië

De leider van de extreem-nationalistische oppositie in Servië, Draskovic, heeft gisteren bekend gemaakt dat hij een Servische Nationale Garde heeft opgericht. Daarvoor zouden zich reeds 40.000 man hebben aangemeld. Dit bericht lijkt op zijn minst overdreven. Desondanks verzet de Servische regering zich sterk tegen het initiatief. Zij heeft gesteld dat de reguliere Servische strijdkrachten (verwezen wordt waarschijnlijk naar de eenheden voor Territoriale Verdediging) sterk genoeg zijn om het land te verdedigen en dreigde Draskovic zelfs met gevangenisstraf. Met dit appèl aan het Servische nationale gevoel heeft Draskovic geprobeerd de Servische regering in verlegenheid te brengen.

De stellingname van de Servische regering is in zoverre opmerkelijk, dat juist zij onlangs had gedreigd met de oprichting van een dergelijke Garde in het licht van de Servisch-Kroatische tegenstellingen. De Servische reactie is zeker geen indicatie voor een meer gematigde opstelling, maar houdt primair verband met de vrees dat Draskovic, bij de verkiezingen van 1990 de voornaamste tegenstander van president Milosevic, door zijn nationalistische opstelling aan populariteit zal winnen.

Conclusie/voorzicht

Er is nog altijd sprake van etnische botsingen in Kroatië. Het gevaar van directe betrokkenheid van de JNA bij deze gevechten is de afgelopen dagen gegroeid. De terugtrekking van de JNA uit Slovenië lijkt door beide partijen constructief benaderd te worden. Wel is sprake van verdeeldheid binnen de plaatselijke JNA-leiding over dit terugtrekkingsbesluit. Van extreem-nationalistische zijde in Servië wordt druk uitgeoefend op de regering om een harder standpunt in te nemen in het conflict met Kroatië.